

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 22.11.1995
KOM(95) 509 lopull.

KOMISSION TIEDONANTO

NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE
JA ALUEIDEN KOMITEALLE

YHTEENKUULUVUUSPOLITIikka JA YMPÄRISTÖ

YHTEENKUULUVUUSPOLITIikka JA YMPÄRISTÖ

**Komission tiedonanto neuvostolle,
Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle
ja alueiden komitealle**

I. Tausta: Yhteenkuuluvuuspolitiikka ja ympäristöulottuvuuden horisontaalinen luonne

Euroopan unionin perustamissopimuksessa määrätään, että sekä ympäristöä että yhteenkuuluvuutta koskeva ulottuvuus on otettava huomioon kaikkia toimintaperiaatteita muotoillessa ja täytäntöönpannassa ja että tämän lisäksi ympäristöpolitiikassa on otettava huomioon yhteisön eri alueiden tilanteiden erilaisuus.

Yhteisön ympäristöohjelmassa "Kohti kestävä kehitystä" vuodelta 1992 selvitetään edelleen ja tarkennetaan strategiaa kestävyuden saavuttamiseksi ja yksilöidään yhdentyminen - sekä taloudellisessa että fyysisessä mielessä - ratkaisuksi tämän tavoitteen saavuttamiselle. Yhteisön ohjelman laajoille tavoitteille on kuitenkin annettava toiminnallinen merkitys, ja niiden täytyy olla tarvittavassa määrin yhteydessä toimintaperiaatteiden muotoiluun ja toimeenpanoon liittyviin tapahtumasarjoihin. Tämä pätee erityisesti rakennerahastoihin ja koheesiorahastoon, jotka ovat yhteisön yhteenkuuluvuuspolitiikan tärkeimmät välineet.

Vuonna 1993 voimaantulleet tarkistettut rakennerahastoasetukset ovat luoneet pohjan ympäristöulottuvuuden yhdentämiseksi rahastojen ohjelmakehitykseen ja johtaneet parempiin rakenneohjelmiin, joilla on ympäristölliset tavoitteet ja takeet.

Koheesiorahaston perustaminen on entisestäänkin korostanut yhteisön yhteenkuuluvuuspolitiikan ympäristöulottuvuutta. Tämä rakennerahasto on asianomaisille jäsenvaltioille kaikkein tärkein väline vastaamaan niiden tarpeisiin erityisesti seuraavilla aloilla: vesivarojen suojeleminen ja hoito sekä jätteiden keräys, käsittely ja kierrättäminen.

Siitä huolimatta, että päävastuu ympäristö- ja yhteenkuuluvuuspolitiikan täytäntöönpanosta on jäsenvaltioilla, komissio on useiden vuosien ajan vastaanottanut valituksia, jotka koskevat ympäristölainsäädännön rikkomuksia yhteisön rahastojen avustamien hankkeiden täytäntöönpanossa. Komissio suhtautuu tällaiseen tilanteeseen vakavasti, koska se vahingoittaa julkista mielipidettä yhteisön toiminnasta.

Euroopan parlamentti on 5 päivänä huhtikuuta 1995 antamassaan päätöslauselmassa N:o A4-0064/95 ja myöhemmin vuoden 1996 talousarvion valmistelun yhteydessä ilmaissut huolestumisensa tarpeesta tehdä talousarvion täytäntöönpanosta enemmän ympäristönäkökohdat huomioonottava. Komissio suhtautuu tähän huolenaiheeseen vakavasti ja pitää tätä tiedonantoa vastauksena yhteenkuuluvuuspolitiikan osalta.

Jatkuvana haasteena on varmistaa, että näiden ohjelmien toimeenpano on yhtenäinen kestävän kehityksen ja yhteisön ympäristösääntöjen kanssa.

Tässä tiedonannossa selvitetään yhteenkuuluvuus- ja ympäristöpolitiikan kehittyvää suhdetta ja valaistaan vaihtoehtoja suuremman yhteistoiminnan saavuttamiseksi niiden välille rakennerahasto-ohjelmien ja koheesiorahastohankkeiden täytäntöönpanon aikana.

II. Alueellinen kehitys ja ympäristö

Aiemmin ympäristönsuojelu ja taloudellinen kehitys nähtiin usein ristiriitaisina tavoitteina. Nykyään vallitsee kuitenkin kasvava tietoisuus siitä, että ympäristö ja alueellinen kehitys ovat *luonteeltaan täydentäviä*.

Hyvä esimerkki tässä yhteydessä on koheesiorahaston ja rakennerahastojen tärkeys liikenneinfrastruktuurien rahoittamisessa osana Euroopan laajuisia verkkoja. Toisaalta liikenneinvestoinnit ovat taloudellisen toiminnan määräävä tekijä jollakin alueella tai alueiden välisessä yhteistyössä. Toisaalta liikenne voi myös vaikuttaa jonkin alueen ekologiseen tulokseen ja kehityksen kestävyYTEEN. Jotta supistettaisiin ympäristövaurioiden, kuten ilman saastumisen ja todennäköisesti kasvavan maatielikenteen (rahti- ja matkustajaliikenne) kielteiset vaikutukset suojeltuihin alueisiin, on tarpeen kohdistaa huomio erilaisten kuljetusmuotojen väliseen tasapainoon. Investoiminen rautatieliikenteen infrastruktuuriin ja julkiseen liikenteeseen ovat keskeinen ratkaisu tähän ongelmaan. Tämän lisäksi vaihtoehtojen tarkoituksenmukainen tarkastelu ja tarkoituksenmukaiset lieventävät toimenpiteet olisi sisällytettävä reitti-arviointeihin ja/tai yksilöllisiin liikennesuunnitelmiin.

1. Sitä seikkaa, että **ympäristö sinänsä on tärkeä tekijä alueelliselle kehitykselle**, aliarvioidaan usein. Koska alueiden tilanteet vaihtelevat huomattavasti, paikallisen kehityksen ja työllisyysaloitteiden soveltamisen merkitys kasvaa tässä yhteydessä.

Luonnonvaroilla (vesi, ilma, maaperä jne.) on erittäin tärkeä ympäristöllinen ja sosiaalis-taloudellinen merkitys siinä mielessä, että ne ovat ihmisen ja ekoyritystojen perustukijärjestelmä. Ympäristön laatu määrää alueellisen houkuttavuuden ja on sinänsä paikallistava peruste sijoitustoiminnalle. Luonnonvarojen liiallisella hyväksikäytöllä sekä pilaantumisella voi olla vakavia seurauksia paitsi ympäristölle myös taloudelliselle toiminnalle. Esimerkiksi vesivarojen hoito on nykyään erittäin tärkeä huolenaihe yhteisön sisällä. Olipa sitten kyse tulvista, saastumisesta tai vesivarojen liikakäytöstä, on selvää, että on tehtävä suuria ponnisteluja yhteisön makean veden varojen hoidon parantamiseksi, jos noiden varojen on jatkossakin määrä olla taloudellisen toiminnan perusta.

Ympäristö on **tärkeä uusia työpaikkoja luova ala**. Edellä mainittujen ympäristöä säästävien infrastruktuurien luomisessa ja ylläpidossa syntyvien työpaikkojen lisäksi yhä enemmän huomiota kiinnitetään niin kutsutun ekoyritystoiminnan tarjoamiin mahdollisuuksiin, joissa PK-yrityksillä on tärkeä asema. Ekoyritystoiminta tuottaa tavaroita ja palveluja, joilla mitataan, estetään, rajoitetaan ja korjataan vedelle, ilmalle ja maaperälle aiheutuneita tuhoja ja siihen kuuluu myös toimia, jotka liittyvät jätteiden määrän ja melun vähentämiseen sekä jätteiden käsittelyyn ja meluntorjuntaan. Näihin palveluihin kuuluvat ympäristöauditointi ja tärkeimpien teollisuudenalojen neuvominen. Tällaisen suurimmaksi osaksi teknologiaan, sovellutuksiin ja innovaatioon suuntautuvan (esim. saastumisen valvontaan liittyvien tuotteiden tuotanto, telemaattiset sovellutukset, jotka tähtäävät paremmin integroituun lähestymistapaan paikalliseen ja alueelliseen ympäristöhallintoon luonnollisten ja keinotekoisien riskien estämiseksi ja luonnonvarojen hallitsemiseksi, energiaa säästävät teknologiat tai uudistuvat energianlähteet) ympäristöteollisuuden kehitys tarjoaa lupaavat mahdollisuudet pysyväälle työllisyydelle.

Tämän lisäksi ympäristöön liittyvät palvelut, joihin kuuluvat tarvittavan infrastruktuurin kehittäminen ja ylläpito (esim. jätehuolto, saastumisen valvonta, vesihuolto, luonnonvaraisten alueiden hoito, jopa tiukasti määriteltynä ympäristöalan ulkopuolelle kuuluvat toiminnot, jotka myös vaikuttavat merkittäväällä tavalla kansalaisten kohonneeseen elämisen laatuun, kuten kansallisen perinnön säilyttäminen, kaupunkialueiden uudistaminen jne.) tarvitsevat hyvin paljon työvoimaa ja tällä tavalla vaikuttavat merkittävästi työllisyyteen. Komission tiedonannossa "Eurooppalainen strategia paikallisen kehityksen ja työllisyysaloitteiden kannustamiseksi" kesäkuussa 1995 annetaan useita esimerkkejä mahdollisuuksista luoda työpaikkoja ympäristöalalla.

Komission tiedonannossa maaseutuelämän tulevaisuudesta korostettiin jo vuonna 1988 ympäristön parannetun suojelun merkitystä. Maaseutualueilla "luonnonmukaisten" maataloustuotteiden tai "vihreän" turismin kasvanut kysyntä avaavat uusia alueellisia näkökohtia. Tämän lisäksi muut "puhtaaseen" ympäristöön liittyvät taloudelliset toimet (esim. teknologinen tutkimus) voivat merkittäväällä tavalla vaikuttaa tulolähteiden monipuolistumiseen ja tällä tavoin maaseutuväestön elantoon.

Ympäristöön liittyvä koulutus ja riittäviä inhimillisiä voimavaroja koskettavat toimintaperiaatteet, jotka liittyvät läheisesti ympäristön työllistävään vaikutukseen, ovat kahdella tavalla merkittävät kestävän alueellisen kehityksen kannalta:

Toisaalta ne voivat auttaa työvoimaa mukautumaan muuttuneisiin taitovaatimuksiin ja samalla edesauttaa alueen siirtymistä kohti ympäristöllisesti kestävämpiä elinkeinoja ja aloja. Toisaalta ne lisäävät suuren yleisön tietoisuutta ympäristönsuojelullisista seikoista ja tällä tavalla kasvattavat yleistä tukea kestäväälle kehitykselle. Kehittyneisiin tietopalvelu- ja telekommunikaatioteknologioihin perustuvat innovatiiviset telemaattiset toimintaohjelmat tarjoavat uusia mahdollisuuksia julkiselle ympäristötietopalvelulle ja myötävaikuttavat näin myös kasvaneeseen yleiseen tietoisuuteen ympäristöseikoista.

Arvioidaan, että 80 prosentilla ihmisistä, jotka työskentelevät tätä nykyä ekoyritystoiminnassa, on suhteellisen alhainen ammattitaito. Kuitenkin työvoimasta 20 prosentilla, joka työllistyy hallinnossa ja teknisissä toiminnoissa, on korkea ammattitaito ja laaja koulutus. Teknologian muuttuessa ja saastumisen valvonnan ja energiansäästön tullessa tuotantoprosessien tärkeäksi osaksi tarvitaan todellisia teknisiä asiantuntijoita, päälliköitä, insinöörejä, ja ihmisiä, jotka toimivat kaupunkisuunnittelussa, maisemoinnissa, luonnonvarojen ja metsien hoidossa jne.

2. ***Yhteenkuuluvuuspolitiikan myönteiset ympäristövaikutukset*** voidaan nähdä kahdenlaisina:

Toisaalta yhteenkuuluvuuspolitiikan taloudellinen siirtovaikutus parantaa epäsuotuisten alueiden hallintoviranomaisten sekä yritysten mahdollisuuksia selviytyä ympäristöön liittyvistä ongelmista (lujittamalla niiden investointikykyä) ja antaa täten mahdollisuuden kehittää ympäristönormeja ja ympäristön laatua.

Toisaalta ympäristöhankkeiden saama suora taloudellinen apu ja tuottavien sijoitusten epäsuorat myönteiset ympäristövaikutukset auttavat parantamaan ympäristön laatua. Seuraavassa jaksossa näitä vaikutuksia kuvaillaan yksityiskohtaisesti.

III. Yhteenkuuluvuuspolitiikka mahdollisuutena tehdä "kestävästä kehityksestä" toimintakykyinen

Koska yhteenkuuluvuuspolitiikassa kohtaavat erilaiset, alueellista ulottuvuutta koskevat toimintaperiaatteet, sitä voidaan käyttää välineenä yhteisön menettelytapojen muokkaamiseksi vastaanottavaisimmiksi ympäristöön liittyville näkökohdille. Rakennerahastot tukevat merkittäväällä tavalla ympäristöön liittyviä sijoituksia sekä suorasti että epäsuorasti. Myös koheesiorahaston perustaminen, jonka tavoitteena oli suoraan avustaa ympäristöhankkeita (sekä liikennehankkeita), korostaa ympäristön kasvanutta merkitystä yhteenkuuluvuuspolitiikassa.

Rakennerahasto-ohjelmien ensimmäisellä kierroksella (1989-1993) Euroopan parlamentti, mutta myös Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimien sekä ympäristöön liittyvät hallituksista riippumattomat järjestöt arvostelivat ohjelmista puuttuvia järjestelmällisiä ympäristöön liittyviä arviointitoimenpiteitä sekä sellaisten hankkeiden yhteisrahoitusta, joiden väitettiin vahingoittavan ympäristöä. Tämän seurauksena komissio tarkisti perinpohjin rakennerahastoasetukset ottaen huomioon laajemman näkökulman kestävästä kehityksestä ja tarpeen yhdentää ympäristöulottuvuus kaikkiin ohjelman valmistelu- ja toimeenpanovaiheisiin.

Seuraavat neljä näkökantaa ympäristöseikkojen yhdentämisestä yhteenkuuluvuuspolitiikkaan valottavat käytännön keinoja kestävästä kehityksen tukemiseksi ja edistämiseksi.

1. Ympäristön parantaminen suorilla sijoituksilla ympäristöhankkeisiin (vrt. liitteen taulukko)

Koheesiorahasto ja rakennerahastot tukevat suoraan ympäristöön liittyvää infrastruktuuria tukeen oikeutetuissa jäsenvaltioissa ja tukeen oikeutetuilla alueilla. Toimenpiteisiin kuuluvat **vesivarojen suojeleminen ja hoito, jätteen keräys, käsittely ja kierrätys sekä rannikkoalueiden ja jokialueiden puhdistus**. Toimiin kuuluvat myös **teollisuusalueiden korjaus ja kunnostus** (erityisesti tavoitteen 2 kohdealueilla) sekä **kurjistuneiden kaupunkialueiden kunnostus**. Tämän lisäksi kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineeseen (KOR) perustuvat toimet auttavat osaltaan vähentämään kalatalousalan kielteisiä vaikutuksia ympäristöön yleensä ja kalavaroihin erityisesti. Kaikki nämä sijoitukset suuntautuvat pääasiassa parantaviin toimiin.

Vuosien 1989 ja 1993 välillä suunnilleen 7 prosenttia (2 751 miljoonaa ecua) rakennerahastojen kokonaistalousarvioista tavoitteiden 1,2 ja 5b kohdealueilla käytettiin suoriin ympäristötoimenpiteisiin.

Tavoitteen 1 kohdealueille vuosiksi 1994-1999 hyväksytyissä ohjelma-asiakirjoissa ennustetaan noin 8,9 prosentin (8 328 miljoonaa ecua) osuutta rakennerahastojen näille alueille suunnatusta kokonaistalousarviosta (93 810 miljoonaa ecua(*)) pelkästään ympäristöön liittyville sijoituksille.

Ajanjaksolle 1994-1996 hyväksytyissä tavoitteen 2 ohjelmissa ehdotetaan noin 5,7 prosentin osuutta (397 miljoonaa ecua) saatavilla olevista tukeen oikeutettujen alueiden talousarviovaroista (6 977 miljoonaa ecua(*)) käytettäväksi suoriin ympäristötoimenpiteisiin.

Tavoitteen 5b kohdealueilla noin 11,7 prosenttia (yli 720 miljoonaa ecua) ohjelmien ajanjaksolle 1994-1999 ennakoidusta rakennerahaston kokonaistalousarviosta omistetaan ympäristön suojelemiselle ja edistämiseksi. Toimenpiteissä kaavaillaan esimerkiksi ympäristöön liittyvien koulutusmahdollisuuksien ja -rakenteiden avaamista ja perustamista (keksintöpolkujen kehittäminen, koulutus- ja vastaanottokeskusten luominen) tai vedellisten biotooppien suojeluun tähtääviä toimenpiteitä (suunnitelmat lohikantojen elvyttämiseksi, ekologiset työpajat rappeutuneiden teollisuusalueiden uudistamiseksi).

Tämän lisäksi sellaiset yhteisön aloitteet kuten LEADER ja SME korostavat erityisesti innovatiivisia toimenpiteitä.

Koheesiorahasto jakaa noin 16 000 miljoonaa ecua ajanjaksolla 1993-1999. Rahaston kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana (93 ja 94) ympäristö- ja liikennehankkeiden välinen tasapaino oli noin 45/55 prosenttia. Komission kanta on, että ympäristön osuutta on nostettava ja että 50/50 prosentin jaotukseen on pyrittävä (katso jakso IV.I).

2. *Sijoitukset hankkeisiin, joilla on myönteinen ympäristövaikutus*

Ympäristöön suunnatun suoran taloudellisen avun lisäksi tuottavien sijoitusten tukemisella voi olla merkittäviä epäsuoria myönteisiä vaikutuksia ympäristölle. Selvän **ehkäisevän luonteensa** ansiosta nämä toimenpiteet ovat erityisen arvokkaita kestävästä kehitystä ajateltaessa. Nämä toimenpiteet jätetään usein huomioimatta analysoitaessa rahastojen vaikutusta nykyään.

Rakennerahastojen aloitteet **ympäristöä säästävien tuotteiden ja teknologian edistämiseksi, erityisesti PK-yrityksissä**, kuvaavat "kestävää" lähestymistapaa taloudelliseen kehitykseen. Sama pätee **uudistuvien energianlähteiden** edistämiseen ja **energiaa ja vettä säästävien teknologioiden** käyttöön. Myös tarkoituksenmukaisen tietopalveluinfrastruktuuriverkon tukeminen voi tukea sellaisia toimintoja kuten telekoulutus ja teleneuvonta PK-yritysten ympäristöhallinnon kehittämiseksi.

(*) Vuoden 1994 hinnat.

Koheesiorahastolta ja rakennerahastoilta tuleva **julkisen liikenteen** sijoitustuki vahvistaa perustaa sisäsyntyiselle alueelliselle kehitykselle ja samalla parantaa julkisen liikenteen kilpailutilannetta muita ympäristökielteisempiä kuljetusjärjestelmiä kohti.

Rakennerahastojen tuki sellaisten tuottavien toimien edistämiseksi, jotka nojaavat suoraan korkealaatuiseen ympäristöön, kuten **T&K:een liittyvät palvelut, terveys ja "vihreä" turismi, samoin kuin luonnonmukainen viljely ja luonnonsuojelu**, antaa maaseutualueille erityisesti mahdollisuuden käyttää hyväkseen luonnonvarojaan samalla kun niitä suojellaan.

Rakennerahastojen noudattama toimintaperiaate, joka **korostaa ympäristönäkökohtia inhimillisten voimavarojen käytössä** (esimerkiksi ympäristöön liittyvät koulutusjaksot), lisää suuren yleisön ja liike-elämän tietoisuutta ympäristöseikoista, samalla kun se kehittää työntekijöiden taitoja ja siten heidän kykyään mukautua työmarkkinoiden muuttuneeseen kysyntään.

Tämän lisäksi yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvat **kalavarojen suojelua ja merellisten ekosysteemien yleistä suojelua koskevat tekniset säännöt sekä tavoitteeseen 5a kuuluvat toimet maatalouden rakenteiden sopeuttamiseksi ja liitännäistoimenpiteet yhteistä maatalouspolitiikkaa (YMP) varten** (esim. maatalouden ympäristötoimenpiteet) vaikuttavat osaltaan ympäristön suojeluun.

3. *Tehostettu ympäristön valvonta ja arviointi*

Tarkistettujen rakennerahastoasetukset ovat vaikuttaneet merkittäväällä tavalla ympäristönäkökohtien lisääntyneeseen huomioon ottamiseen kaikilla yhteenkuuluvuuspolitiikkaan kuuluvilla ohjelma- ja toimeenpanotasolla. Ympäristövaikutukset erityisesti huomioon ottavan ennalta ja jälkikäteen tapahtuvan arvioinnin tehostaminen kuuluu keskeisesti tähän uuteen lähestymistapaan. Ympäristötavoitteiden huomioon ottaminen ohjelma-asiakirjoissa (eli yhteisön tukikehyksissä ja yhtenäisissä ohjelma-asiakirjoissa) on nykyään pakollista. Tämän lisäksi tiettyjen ympäristövaikutusindikaattoreiden määrittäminen on parantunut. Ympäristöviranomaisten on oltava mukana ohjelmien kehittämisessä ja valvonnassa, kuten tarkistetuissa rakennerahastoasetuksissa edellytetään.

Vaikka tällä alalla on tapahtunut merkittävää kehitystä uusien ohjelmien kaudella, ympäristöön liittyvässä arvioinnissa ja valvonnassa on vielä parantamisen varaa ohjelmatasolla. Jaksossa IV on toimintaehdotuksia tätä varten.

4. *Hankkeiden valintaan ja toimeenpanoon liittyviä ympäristöseikkoja*

Hankkeiden ympäristöllisen laadun paraneminen myötävaikuttaa suuresti kestäväan kehitykseen ja yhteenkuuluvuuteen. Tällä hetkellä on noudatettava esimerkiksi tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettua neuvoston direktiiviä 85/337/ETY sekä elinympäristöistä ja lintujen suojelusta annettuja direktiivejä. Edellisen suhteen kokemus on kuitenkin osoittanut ympäristöarviointien usein huonon laadun sekä julkisen avoimuuden puutteen. Meneillään olevassa tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin uudistuksessa kohdistetaan huomio näihin ongelmiin. Tämän lisäksi on kehitettävä hankkeiden kelpoisuutta ja valintaa koskevia kriteereitä, jotka eivät saa pelkästään täyttää ympäristöön liittyviä perusnormeja heijastaakseen sekä taloudellista että ympäristöllistä kestävyyttä.

Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti valvonta ja arviointi samoin kuin hankkeiden valinta ja toimeenpano kuuluvat valvontakomiteoiden toimialaan. Valvontakomiteoilla on keskeinen asema ympäristövaikutusten arvioinnin ja valintaperusteiden kehittämisessä kestäväan kehityksen edistämiseksi. Näillä komiteoilla ei ole kuitenkaan aina tarvittavia keinoja ja kykyä vaikuttaa toimeenpaneviin viranomaisiin (kansallisiin tai alueellisiin), jotta ympäristöseikat otettaisiin kasvavassa määrin huomioon hankkeiden valinnassa. Tähän ongelmaan on puututtava sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

IV. Vaihtochtoja tulevaisuutta varten

Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti (yhteenkuuluvuuspolitiikassa ja ympäristöpolitiikassa) yhteenkuuluvuuspolitiikan ja ympäristön läheisemmän yhdentämisen onnistuminen riippuu suurelta osin jäsenvaltioiden ja tarvittaessa asianomaisten alueiden yhteistyöstä.

Rakennerahastoja ja koheesiorahastoa koskevan olemassa olevan oikeudellisen kehyksen sisällä komissiolla on tärkeä asema kansallisten käytäntöjen rohkaisemisessa, valvonnassa ja koordinoimisessa. Tämä tapahtuu pikemminkin kumppanuuden kuin pakon sävyttämässä ilmapiirissä. Käytännön sovellutuksiin voivat kuulua seuraavat vaihtoehdot:

1. **Koheesiorahasto** valaisee läheistä yhteyttä, joka vallitsee ympäristöpolitiikan, Euroopan kattavien verkostojen ja yhteenkuuluvuuspolitiikan välillä. Koheesiorahastoasetuksessa säädetään, että kuljetusinfrastruktuurin ja ympäristöhankkeiden välillä tulee olla sopiva tasapaino.

Komission kannan mukaan tulevaisuudessa on pyrittävä 50/50 prosentin jaotukseen liikenteen ja ympäristön välillä.

Mitä tulee tämän tavoitteen täytäntöönpanoon, komissio omaksuu yhteistyössä asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa joustavan lähestymiskannan erityisesti ajoituksen, yksittäisten hankkeiden ominaispiirteiden ja kehitystarpeiden osalta. Koheesiomaiden erilaisten tarpeiden mukaan, esimerkiksi suhteessa vesitalouteen, vedenkäsittelyyn ja jätteiden käsittelyyn, komissio varmistaa yhteistyössä kyseisten jäsenvaltioiden kanssa koheesiorahastohankkeiden korkeimman mahdollisen ympäristön laadun. Tämän lisäksi on otettava huomioon se seikka, että monet liikennehankkeet, esimerkiksi sijoitukset julkiseen liikenteeseen, voivat olla vastaus johonkin ympäristöön liittyvään ongelmaan. Komissio varmistaa, että koheesiorahaston tukemat hankkeet noudattavat ympäristölainsäädäntöä ja -normeja.

Tämän lisäksi komissio analysoi edelleen mahdollisuuksia koheesiorahaston ja rakennerahastojen väliseen parannettuun yhteistyöhön ympäristöön liittyvän valvonnan ja arvioinnin (esim. yhteiset tavoitteet, yhteinen selontekojärjestelmä) ja puolueettomien kelpoisuuskriteerien käytön osalta.

2. **Ohjelmatasolla** jo hyväksytyt tai kohta hyväksyttävät ohjelmat sisältävät huomattavan määrän toimenpiteitä, jotka myötävaikuttavat suoraan tai epäsuoraan ympäristön suojeluun ja kehittämiseen.

Komissio tehostaa kuitenkin työtä, jota tehdään, jotta paremmin ymmärrettäisiin niiden **toimenpiteiden** luonnetta ja vaikutuksia, joilla on (tai voi olla) edellä kuvattuja (III.2) epäsuoria ympäristövaikutuksia. Niiden selvän **ennalta ehkäisevän luonteen** takia nämä toimenpiteet ovat erittäin tärkeitä kestäväen kehityksen saavuttamiseksi. Ennalta ehkäisevään lähestymistapaan sisältyy myös tukea antava inhimillisiä voimavaroja koskettava toimintaperiaate, joka vastaa muuttuneeseen kysyntään työmarkkinoilla ja kasvaneisiin ympäristöllisiin vaatimuksiin. Kaikkia ohjelma-asiakirjoja tarkastellaan kriittisesti, ja pyritään sellaisten hanketyyppien tunnistamiseen, jotka ovat luonteeltaan ennalta ehkäiseviä ja joita olisi näin ollen korostettava tulevaisuudessa

Tulossa olevaa ohjelmien tarkistusta (6-vuotisohjelmien väliaikainen arviointi, uudet ohjelmat tavoitteen 2 kohdealueille vuosiksi 1997-1999) samoin kuin odotettavissa olevaa yhteisön INTERREG-aloitteen laajennusta käytetään hyväksi pyrittäessä vahvistamaan edelleen rakennerahastojen (ennalta ehkäisevää) ympäristöllistä ulottuvuutta. Ympäristöalan rahoitusvälineestä (LIFE) saatua kokemusta voitaisiin soveltaa tässä yhteydessä.

Kestäväen kehityksen vauhdittamiseksi komissio harkitsee muita vaihtoehtoja ympäristöllisiä kokeiluhankkeita varten, joita voidaan toteuttaa seuraavien asetusten perusteella: Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) annetun asetuksen 10 artikla, Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) annetun asetuksen 6 artikla, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR) annetun asetuksen 8 artikla ja kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä (KOR) annetun asetuksen 4 artikla. Näihin voisivat kuulua esimerkiksi hankkeet, joilla tuetaan kestävää kehitystä koskevan parhaan käytännön vaihtoa, sekä alueellisia tai paikallisia kehityshankkeita, jotka voivat luoda ympäristöllisesti "kestäviä" työpaikkoja. Tässä suhteessa LEADER II -aloitteen nojalla perustettu Euroopan maaseudun innovaation ja kehityksen havaintokeskus myötävaikuttaa menestyksellisten innovatiivisten aloitteiden yksilöimisessä ja siirrossa.

Kannustaakseen ympäristöllisesti kestäviä sijoituksia komissio suunnittelee käyttävänsä suuremmassa määrin hyödykseen mahdollisuuttaan eriyttää yhteisön tuen astetta ympäristöllisistä lähtökohdista rakennerahastojen nojalla (kehysasetuksen 13 artikla).

3. Komissio painottaa sitä, kuinka tärkeää on sisällyttää ympäristöulottuvuus järjestelmällisesti **(ennakolta ja jälkikäteen tapahtuvaan) ohjelmien valvontaan ja arviointiin.**

Koska ohjelmien toimeenpano kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, on tärkeää panna merkille, että ympäristövaikutusten valvonnan ja arvioinnin tarpeellinen kehitys saavutetaan ainoastaan läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja tarvittaessa asianomaisten alueiden kanssa.

Komissio tehostaa tämän takia keskustelujaan jäsenvaltioiden ja tarvittaessa alueiden kanssa ympäristöllisten tavoitteiden ja vaikutusindikaattoreiden kehittämiseksi edelleen. Olemassa olevien ohjelma-asiakirjojen ympäristöllisten tavoitteiden ja vaikutusindikaattoreiden luonteen ja laadun kriittinen analysointi voisi olla lähtökohtana lisäkeskusteluille ja laajempien, mitattavissa olevien kestävyysindikaattoreiden tutkimiselle ympäristöarvioinnin parantamiseksi. Komissio itse lisää ponnistelujaan "teknisen avun" rajoissa ympäristöarvioinnin metodien ja arviointi-indikaattoreiden edelleen kehittämiseksi ja parantamiseksi.

Uusissa ohjelma-asiakirjoissa kaavailtu asema nimetyille ympäristöviranomaisille on tärkeä tässä yhteydessä. Rakennerahastoasetuksissa edellytetään nimettyjen toimivaltaisten ympäristöviranomaisten osallistumista ohjelma-asiakirjojen määrittelyyn ja toimeenpanoon. Lisätäkseen viranomaisten ohjelmien tekoon ja toimeenpanoon osallistumisen tehokkuutta komissio pyrkii yhteistyössä jäsenvaltioiden ja asianomaisten alueiden kanssa kehittämään näille viranomaisille selkeämmän roolin ohjelmien toimeenpanossa.

Tämän lisäksi komissio kannustaa ympäristöviranomaisten välisiä yhteyksiä ja kasvanutta yhteysverkostoa jäsenvaltioiden sisällä ja jäsenvaltioiden ja alueiden välillä, jotta nämä viranomaiset saisivat mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja selvittää asemaansa valvonnassa ja arvioinnissa. Lisäksi enemmän huomiota olisi kiinnitettävä ympäristöohjelmien hallinnosta ja valvonnasta vastaavien viranomaisten kyvykkyyden kasvattamiseen. Tekninen apu voisi auttaa myös tässä suhteessa.

4. Koheesiorahaston toiminta perustuu erilaisiin hankkeisiin ja tuo näin ollen komission mukaan suoraan päätöksentekoon, kun taas rakennerahastojen ohjelmallinen lähtökohta huomattavasti vähentää komission osallistumista **hankkeiden valintaan**.

Yleisesti ottaen komissio vaatii ehdotettujen hankkeiden ympäristövaikutusten laadun hyvää arviointia ja tässä suhteessa erityisesti tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 85/337/ETY, samoin kuin elinympäristöistä ja lintujen suojelusta annettujen direktiivien parempaa soveltamista. Valvontakomiteoiden olisi varmistettava, että hankkeiden valintakäytännössä otetaan paremmin huomioon olemassa olevat säännökset, jotka estävät yhteisöä yhteisrahoittamasta ympäristöä vahingoittavia hankkeita.

Komissio korostaa kuitenkin tarvetta kehittää edelleen hankkeiden kelpoisuus- ja valintakriteerejä, jotka eivät heijasta pelkästään ympäristösääntöjen noudattamista, vaan myös taloudellista, yhteiskunnallista ja ympäristöllistä kestävyyttä (esim. jätemäärän vähentäminen, energian säästö). Teknistä apua voitaisiin käyttää edistämään kokemusten vaihtoa ja kehittämään suuntaviivoja parhaasta käytännöstä tällä alalla. Komissio lisää neuvotteluyhteyksiään tässä yhteydessä jäsenvaltioihin ja, milloin tarkoituksenmukaista, alueisiin erityisesti valvontakomiteoiden osalta.

Tulevaisuudessa komissio pyrkii omaksumaan toimeliaamman roolin **ympäristösääntöjen rikkomusten estämisessä** rakennerahastojen ja koheesiorahaston toiminnassa. Asianomaisten alueiden ajan tasalla olevien ympäristön tilaa arvioivien selonteiden sisältämien merkkien ja viestien nopea ja kriittinen analysointi sekä ympäristöviranomaisten ja ympäristöjärjestöjen tekemät arvioinnit ovat tärkeitä tässä yhteydessä. Jos kuitenkin rikkomuksia tapahtuu, komissio käyttää [...] ankaria rangaistusseuraamuksia voimassa olevien säännösten mukaisesti, mukaan lukien yhteisön varojen takaisinperintä.

5. Kuten tarkistetuissa rakennerahastoasetuksissa ennakoitiin, toimivaltaisten ympäristöviranomaisten aseman merkitys on kasvanut huomattavasti vuodesta 1993 lähtien. Lisätäkseen avoimuutta komissio tukee vuoropuhelun välttämättömyyttä, milloin se tarkoituksenmukaista ja samalla noudattaen kehysasetuksen 4 artiklan 1 kohdan säännöksiä, tietyn hankkeen eniten koskettamien eri osapuolien kanssa, mukaan lukien **hallituksista riippumattomat ympäristöjärjestöt**. Tämän lisäksi jäsenvaltioiden vastuullisia viranomaisia kannustetaan kehittämään ohjelma-asiakirjojen ja niiden toimeenpanon julkisuutta.
6. Euroopan parlamentti hyväksyi vuoden 1996 talousarvion luonnoksen ensimmäisessä käsittelyssä lisätoimenpiteiden käyttöönoton talousarvion täytäntöönpanon muuttamiseksi enemmän ympäristönäkökohdat huomioonottavaksi.

Komissio tunnistaa tämän ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen **talousarvion täytäntöönpanoon liittyvän ympäristöulottuvuuden** kehittämiseksi. Tämä tiedonanto korostaa sitä merkitystä, jonka komissio antaa yhteenkuuluvuuspolitiikan ympäristönäkökohdille.

Tästä tiedonannosta ilmenee, että rakennerahastoasetusten tarkistaminen sekä koheesiorahaston perustaminen ovat jo johtaneet selvään ympäristönäkökohtien vahvistumiseen yhteenkuuluvuuspolitiikan ohjelmoinnissa ja täytäntöönpanossa. Tehostetut yritykset parantaa ympäristöarviointia kuuluvat keskeisesti tähän lähestymistapaan, jossa jäsenvaltioilla on tärkeä asema.

Voimassa olevassa lainsäädännöllisessä kehyksessä komissio käyttää tässä tiedonannossa kuvailtuja erilaisia vaihtoehtoja kehittääkseen edelleen ympäristöulottuvuutta, kuten Euroopan parlamentti on pyytänyt. Nämä vaihtoehdot ovat pisimmälle menevät rakennerahastoasetusten nykyisessä muodossa. Lisäkokemukseen perustuvat uudet ajatukset voisivat kuitenkin vaikuttaa rakennerahastoihin liittyvien asetusten yleiseen tarkistukseen, jonka on määrä tapahtua vuonna 1999.

Liite

Yhteenkuuluvuuspolitiikan osuus suorista ympäristötoimenpiteistä kunakin ohjelmakautena

Jäljempänä seuraava taulukko sisältää lukuja koheesiovälineiden ympäristömenoista kunakin ohjelmakautena.

Luvut ovat saatavilla vain koheesiorahaston ja rakennerahaston menoista tavoitteiden 1,2 ja 5b kohdealueilla.

Tavoitteen 3 kohdealueilla ympäristötoimet sisältyvät työllisyystukeen paikallisille viranomaisille. Nämä toimet kohdistuvat yleensä ympäristön laadun parantamiseen ja ympäristön puhdistamiseen, esimerkiksi teollisuusalueiden siivoamiseen, jokien ja rantojen puhdistamiseen, rannikoiden suojeluun, luonnonsuojeluun ja luonnon arvon kohottamiseen.

Tavoitteen 4 kohdealueilla ammatillinen ja työmarkkinakoulutus, työntekijöiden neuvonta ja ohjaus tapahtuu teollisen muutoksen ja tuotantojärjestelmien muutosten pohjalta. Yksi tärkeimmistä muutoksista on ympäristöllisesti järkevien ja kestävien tuotantomenetelmien käyttöönotto ja sopeuttaminen.

Tavoitteen 5a kohdealueilla EMOTR (ohjausosasto) voi erityisesti tukea maatilainvestointeja, joiden tavoitteena on ympäristön suojelu ja kehitys. Se voi myös osaltaan rahoittaa maataloustuotteiden jalostusteollisuuteen kohdistuvia investointeja, jotka auttavat helpottamaan ympäristön suojeluun keskittyvien uusien teknologioiden käyttöönottoa. Tässä suhteessa 22 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyssä komission päätöksessä määrätyissä valintakriteereissä annetaan etusija muun muassa investoineille, jotka koskettavat ympäristön suojelua, saastumisen estämistä ja jätemäärän vähentämistä, mukaan lukien luonnonmukaisesti viljelyihin tuotteisiin liittyvät jätteet.

Tavoitteen 5a kohdealueilla KOR voi osallistua materiaali-investointeihin seuraavilla aloilla: vesiviljely, merenranta-alueiden kalavarojen suojelu ja kehittäminen, kalastussatamien palvelutaso, kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostus ja markkinointi. Tiettyjen investointien on määrä supistaa ympäristöhaittoja.

Yhteenkuuluvuuspolitiikan osuus suorista ympäristötoimenpiteistä kunakin ohjelmakautena (miljoonaa ecua vuoden 1994 hintoina)

	Belgia	Tanska	Saksa	Kreikka	Espanja	Ranska	Irlanti	Italia	Luxem burg	Alankomaat	Portugal	Yhdisty-nyt kuningas-kunta	EUR-12	
RAKENNE- RAHASTOT													Yhteensä	
Tavoite 1 (94-99) Yhteensä	730	-	1364 0	13980	26300	2190	5620	14860	-	150	13980	2360	93810	100,0 %
Ympäristö	92	-	1106	624	3034	323	74	1867	-	5	1056	146	8328	8,9 %
Tavoite 2 (94-96) Yhteensä	160	56	733	-	1130	1765	-	684	7	300	-	2142	6977	100,0 %
Ympäristö	8	p.m.*	52	-	40	103	-	48	2	5	-	138	397	5,7 %
Tavoite 5b (94-99) Yhteensä	77	54	1227	-	664	2238	-	901	6	150	-	817	6134	100,0%
Ympäristö	7	p.m.*	207	-	67	245	-	94	0,5	36	-	64	720,5	11,7%
KOHEESIO- RAHASTO													EUR-4	
1993 Yhteensä				280	858			142				284	1565**	100,0 %
Ympäristö				175	252			56				123	606	38,7 %
1994 Yhteensä				332	1018			168				334	1853	100,0 %
Ympäristö				198	519			72				134	923	49,8 %

* Tarkkaa lukua ei voida antaa, sillä ympäristötoimenpiteet on suurelta osin yhdenntetty muihin menoluokkiin.

** Vuoden 1993 hinnat.

ml

ISSN 1024-4492

KOM(95) 509 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI

13 14

Luettelonumero : CB-CO-95-561-FI-C

ISBN 92-77-95313-6

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg